

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter...

Jahr: 1743

Kollektion: Zoologica

Werk Id: PPN369546733

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN369546733> | LOG_0185

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369546733>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

Amboinensium lepra *Cascoda* & *Kessi Kessi*, h. e. morbus squamosus dictus, hoc quoque lacte curari potest, si crudæ inliniatur scabiei, ut exulceret. Folia teneræ indita arundini, Bambu dictæ, atque in illa macerata, anthracibusque inposita & aposthematibus, illa adtrahunt.

Lac pedibus Hydropicorum inlinitum ulcera excitat, per quæ humores serofi exfluunt, quæ siccis turundis tam diu aperta servantur, quam diu id utile censetur.

Tabula Nonagesima Sexta

Ramum exhibet *Ficus Septica*, *Siri Boppar* dictæ, quæ est *Hondir-Alou H. Malab. Tom. 3. Tab. 59. ubi & plures alia harum Ficum occurrunt species.*

CAPUT DUODECIMUM.

Arbor Glutinosa. Daun Caudal.

HÆc arbor Populi speciem præ se ferre videtur, brevior vero, magis irregularem, sed crassior gerit truncum, ejus rami sunt longi, teretes, & recti, æquali & succoso cortice obducti, qui facile decorticari potest uti in Salicibus, trunci vero rugosus est, fissus, & squalidus, acsi adustus foret, lentus admodum, ficcus, & difficile confringitur, si vero incidatur, nigrescit: Folia hinc inde irregulæ locantur modo longiusculis in petiolis, illis Populi quodammodo similia, sed oblongiora. ad oras angulosa, & ample dentata, pallide virentia, paucis & obliquis admodum costis perexta, fere uti in Siri folio. Superiora folia maxima sunt, quatuor & quatuor cum dimidio pollices longa, binos lata, inferiora tres cum dimidio longa sunt, rotundiora, minusque dentata, illisque Populi similia, ipforum sapor fatue dulcescit, decidua vero & sicca nigrescunt.

Flores racemosi sunt instar illorum Vitis, qui primo viridia & oblonga sunt capitula, quisque vero minorem Jasmini refert florem, seu hujus regionis Pulassari, viridi constans collo, cujus superior pars in quatuor vel quinque aperitur petala alba & angusta, retrorsum inflexa. In centro totidem locantur stamina, in interna autem parte petala pilosa sunt, ipforum odor dulcis est, sed debilis, ac plerumque inutiliter decidunt. Floris pars inferior sensim crassescit, baccamque format, quæ diu ficcum sustinet florem: Hæc bacca sensim in rotundam excrescit formam instar minoris Cerasi nigri, estque albicans vel rubens instar æris citrini seu instar margaritæ, quæ gummosa quadam rubra aqua obducta est, estque glaberrima & splendens, ad tactum mollis. Pericarpio insident stellato & folioso, ac superius brevem mollemque gerunt apicem. Sub externa tenui pellicula humor reconditur viscosus, in cujus medio longiusculum locatur officulum, uti in Cerasis, ipsarumque sapor fatuus est & aquosus, cum quadam adstrictione: Sub externo sicco trunci cortice alius succosus & viridis reconditur cortex, ligno incumbens, qui ad interioriorem partem albicat, mollis est, attamen lentus in vetustis truncis, circa cor lignum cinereum est seu nigricans.

Anni tempus. Floret Octobri & Novembri: Bacca vero diu ex arbore dependet vagæ ex racemis, quum plurima florum pars pereat. Lignum ejus est vegetabile, unde & ad hortorum sepes adhibetur, solum amat durum & argillosum, optime autem in planis crescit campis inter Caricem, non vero in montibus vel densis silvis.

Nomen. Latine *Arbor Glutinosa*. Malaice *Daun Caudal*, *Caudallan*, & *Sacandal*, a fructuum viscositate, quæ cum Amylo convenit. Ternatice *Totebo* & *Totebo*. Amboinice *Aypacca*. Macassarice *Cammang*, Baleyice *Candal* & *Daun Candal*.

Locus. Vulgaris & contempta est arbor, plerumque per totam aquosam Indiam obvia, præsertim in Moluccis, in Amboina potissimum occurrit in Hitoes ora, in planis campis, circa primarium habitaculum Hila, *Tom. III.*

De Amboinsche Lepra *Cascoda* en *Kessi Kessi*, dat is scubbe-ziekten genaamt, kunnenze ook met deze melk genezen, als ze die op 't raauwe scburft stryken, en laten wytswaren. De bladeren in een jong Bamboesje gestoken, daar in wat gesmoort, en gebonden op bloedsweeren en Aposteumen, trekt dezelve op.

De melk op de voeten van waterfuchtige menschen gebonden, maakt aldaar gaten, waar uyt de zugtige buimeuren tyfferen, dewelke men met droog plukzel moet open bouden, zo lange men 't noodig agt.

De zes- en negentigste Plaat

Vertoont een Tak van de schadelijke Vygeboom *Siri Boppar* genaamt, welke is de *Hondir Alou* van de *Hortus Malab. derde deel, Tab. 59.* alwaar nog meer soorten van deeze Vygeboom voorkomen.

XII. HOOFDSTUK.

De kleeverige Boom.

DEzen boom wil een verbeelding van de Populierboom zyn, hy heeft een korten, ongeschikten, doch dikken stam, de takken zyn lang, rank, en regt, met een effene en zappige schorsse, die zig ook ligt laat afschillen, gelyk aan de Willigen, maar aan den stam is ze ruyg, gescheurt, en lelyk, als of ze gebrand was, zeer taay, droog, en moeyelyk om aan stukken te trekken, als men daar in kapt, werd ze swart. De bladeren staan bier en daar zonder ordre, op langachtige steelen, die van Populier eenigzints gelyk, dog langwerpiger, aan de kanten geboekt, of wyd getand, bleek-groen, met weinige zeer schuinze ribben doortogen, bykans als in 't Siri-blad. De voorste bladeren zyn de grootste, 4. en 4½ duymen lang, 2. breed, de agterste zyn 3½ lang, ronder, min getand, en die van Populier gelyker, haar smaak is lachachtig-zoet, de afgevallene en verdroogde werden swart.

't Bloeyzel komt aan trossen voort, gelyk dat van de Wynstokken, zynde eerst groenachtige en langwerpige knoppen, yder bloem gelykt een kleene Jasmyne, of bier te lande die van Pulassari, te weten met een groen balsken, en 't bloemken zelfs bestaat uyt 4. a 5. kleene, witte, en smalle blaadjes, die agterwaarts gekrult staan. In de midden ziet men even zo veele draatjes, en aan de binneste zyde zyn de blaadjes wat bayrig, baren reuk is zoet, dog slap, en vallen meest vergeefs af. Het groene balsken begint daar na dik te worden, en formeert een besie, het welke de gedroogde bloeme nog lang boven opdraagt; deze besie wert metter tyd rond, als een kleene Kriek, witagtig of licht-rood, gelyk bleek koper, of als een peerl, die met eenig rood gomwater overtrokken is, zeer glad glimmende, en week in 't aantasten. Zy staan op een gesternt en bladig bordje, en boven op hebbenze een korte weeke spits. Onder 't buytenste dunne buydeken, werd een gantsch slymerige vochtigheid begrepen, en in de midden een langachtige steen, gelyk in de Krieken. De smaak is lach en waterachtig, met eenige zamentrekking. Onder de buytenste drooge schorsse des stams, leyt een andere vochtige en groene bast, dicht tegen 't hout, dewelke na binnen wit is, week, en niet te min taay aan de geheel oude stammen, omtrent 't bert asch-graauw of swartachtig.

Sayzoen. Het bloeyd in October of November, de besien ziet men lang aan den boom bangen, staande ydel aan de trossen, dewyl 't meeste deel der bloemen bederft. Het is een groeyzaam hout, dies men het gebruykt tot tbwyn-staken, doch het wil een harde kleyachtige grond hebben, en 't waft lieft op vlakke velden, in 't sny-gras, maar niet in 't gebergte of digte boschen.

Naam. In 't Latyn *Arbor Glutinosa*. Op Maleys. *Daun Caudal*, *Caudallan*, en *Sacandal*, alles van de kleeverige der vruchten, die styfzel gelyken. Ternaats *Toteho* en *Totebo*. Amboinsch *Aypacca*, Macassaars *Cammang*. Baley's *Candal* en *Daun Candal*.

Plaats. Het is een gemene en verachte boom, meest door geheel water-Indiën, inzonderheid in de Moluccos. In Amboina vind men hem meest op de Kust van Hitoe, in de vlakke velden, rondom de hoofd-residentie Hila,

in Leytimora non multum crescit, quum solum ibi sit arenosum.

Ufus. Ubi in sufficienti copia ad manus est, sepes hortorum ex ejus ramis plantantur, qui & circa aedes terræ etiam committuntur, quo autem magis ejus rami amputantur, eo densiorem gerit comam instar Salicum. Mensibus Februario & Martio tot fructibus onusta est, ut ejus rami deorsum vergant, si ejus cortex abradatur vel dirumpatur, ingratur ac fortem fundit odorem, at potissimum cortex, nihilominus tamen folia optime sapiunt, & in cibo adhibentur, præsertim in quodam piscium cibo Boboto dicto, quum pisces diversis obvolvuntur foliis, quæ simul coquantur, viscoso succo utuntur incola ad levia opera conglutinanda, uti papyrum, floresque in fertum conlecti diebus festivis & in nuptiis, quæ res tamen brevi iterum dissolvuntur.

Folia porro hujus arboris refrigerantem habent virtutem, multumque adhibentur interne ad æstum refranandum tam in febribus quam Cephalalgia vel aliis in morbis, hoc autem refrigerium temperatum est ac simul dolorem sedat, hunc in finem recens foliorum succus cum aqua subactus & expressus propinatur, vel folia aquæ incoquantur, & hoc decoctum quotidie hauritur: Hocce Julapium itidem conducit iis, qui ex crapula cephalalgia laborant. Succus hic etiam valet in variolis, interne enim refrigerat, atque optime variolas expellit. In Æthiopia quodam libello Spodium inveni descriptum, quo nubeculam oculorum detergent, quod componitur ex cinere foliorum, & exusto *Tjavonys*, quod tenue est Bengalenium linteum, cum pauxillo Cubebæ, & aqua rosarum mixtum, quod oculis instillatur, adnotatum porro erat, hoc quoque optimum esse senibus, quibus oculi obnebulantur. Crassissimus vetustarum arborum cortex quam maxime laudabatur contra Dyfenteriam, si hic cum corticibus semi-maturorum *Granati pomorum* in aqua ebullitur, & quotidie bibitur. Hunc in finem Ternatenfes utrosque hosce cortices contrunt, quos secum ducunt in longis itineribus marinis, liber seu cortex internus hujus arboris cum Calappi nucleo tostus, addito pauxillo feminis Anisi cum aqua, propinatur ad febrilem æstum refranandum, & extinguendum illum, qui ex calefacientibus potibus contrahitur. Vetusti corticis decoctum sæpius propinatum corpus agile reddit, decoctum vero cinerei cordis, quod circa medullam veterum truncorum reperitur, conducit morbo *Rostong* dicto, qui Ozæna est, seu nasi tumor, ex quo fauces simul inflamman-
 tur.

Decidua integra folia in cinerem comburuntur, qui cum Calappi oleo commiscetur, quo inliniuntur pueri scabie prorepente laborantes, tam in corpore quam in capite, ut exsiccentur, fructus ob omnibus fere avibus eduntur, uti & ab apris, quos venatores investigant eo tempore, quo hujus arboris fructus maturefcunt. Viridis ramorum cortex in ramenta fissus ad ligamen adhibetur, uti apud nos cum Salicum viminibus fit, quique hinc in usu est apud Oryzæ messorum ad mergites conligandas, hoc autem post meridiem instituendum est, ante meridiem enim nimis est mucilaginosus. Ejus lignum ad costas minorum navigiorum itidem adhibetur, quum lentum sit, nec findatur; atque in aqua marina durabile.

Baleynses ex levibus hujus arboris segmentis aratrum fabricant, atque vomerem ejus formant loco ferri ex duro Sagueri ligno, quod pauco obducunt ferro. Juga quoque ex hoc fiunt, quæ bubulis inponunt.

Supra indicatum fuit, florendi tempus hic in Amboina esse menses Octobrem & Novembrem, qui menses hisce in terris sunt vernaes, in aliis vero insulis contra mense Martio floret, ac fructus Julio maturefcunt, quum ibi aliud sit anni tempus.

In *Rumphii Appendice* hæc adnotantur.

In *Hort. Malab. part. 4. Fig. 37.* vocatur *Vidimaram*. Portugallice *Fruta d'Entrude*, Belgice *Kleefpruymen*, hocque discrimen observo, quod Malabarenfes fructus sint majores & oblongiores, nec apud istos incolas in usu, neque ad cibum, neque ad *Atsjar*.

op *Leytimor* heeft men hem weinig, dewyl 't aldaar zandig is.

Gebruik. Daar men hem in overvloet heeft, maakt men thuyen-staken van zyne takken, en men laat hem ook omtrent de buyzen groeyen, en hoe meer men hem van takken berooft, hoe digter by uytscbiet, op de manier van *Willigen*. In de maanden Februario en Maart is by zo vol vruchten, dat de takken nederwaarts gebogen hangen, als men hem schilt of afbreekt, zo geeft by een onaangename en sterken reuk, meest uyt de schorffe, niet te min zyn de bladeren van een goeden smaak, en werden in de kost gegeten, inzonderheid by zekeren visch-kost Boboto genaamt, daar men de visch met verscheide bladeren bewint, en te zamen kookt; den kleverigen slym gebruyken alle Inlanders, om verscheide ligte werken te plakken, als papier, en bloemen aan kranzen op bruyloften, 't welk eger in korten tyd weder afvalt.

Voorts is 't loof van dezen boom van een verkoelende kracht, en werd veel gebruykt tot allerhande inwendige brand, 't zy in koortzen, hoofp-pyn, of anders, doch is deze verkoelinge maar matig, en met eenen de pyn stillende, men neemt het zap uyt de versche bladeren, met water gewreven en uytgearukt in, of men kookt de bladeren in water, en drinkt daar van dagelyks. Dezen koel-drink doet ook goed aan den genen, die verburst, en pyn in 't hoofd heeft van dronkenschap. Het zap is ook goed in de kinderpokken ingedronken, want het verkoeld inwendig, en dryft de pokken te gemakkelyker uyt. In een Moors boekje vond ik een Spodium beschreven, waar mede zy de verdonkerde oogen afvegen, 't welk gemaakt werd van de asch dezer bladeren, asch van gebrande *Tjavonys*, dat is sijn Bengaals linnen, met een weinig Cubeben en rooze-water gemengt, en in de oogen gedaan, en daar by stond, dat 't veel gebruykt wierd van oude luyden, die 't gezigt van buyten begint te verduysteren. De dikste schorffe van oude bomen wierd zeer geprezen tegens rode-loop, als men de oogen met de schorffe van half-rype *Granat-appelen* in water kookt, en dagelyks drinkt. Tot dien eynde voeren de Ternatanen deze beyde schorffes meest by haer op verre Zee-reyze; de binnenste schorffe met *Calappus-pit* gebrand, een weinig *Anys* daar by gedaan, en met water gedronken, verkoeld den brand in de koortzen, en die uyt teete drank onstaat. Het Decoctum van de oude schorffe dikwils gedronken, maakt het ligbaam fris, maar de Decoctie van 't graauw hout, dat men omtrent het bert van de oude stammen vind, is goed gedronken in de siekte *Rostong*, 't welk is een *Ozæna* of neus-gesweer, waar van de keel mede geïnfecteert werd.

De afgevalle gebeele bladeren brand men tot asche, vermengtze met *Calappus-oly*, en bestrykt daar mede de kinderen, die het vloeyende scharft hebben, zo aan 't lyf, als op 't hoofd, om die op te drogen; de vruchten werden van allerhande Vogels gegeten, als mede van wilde Swynen, daar dan de *Wild-schutten* op weten te passen, als de tyd is, dat deze bomen dragen; met de groene bast van de takken in riemen getrokken, kan men ook binden, gelyk met die van de *Wilgen*, gebruykelyk by de *rys-Meyers* om haer *Rys-schoven* te binden, doch dit moet na de middag geschieden, want voor de middag is ze te slymerig. Dit hout werd ook tot ribben aan kleene *Vaartuygen* gebruykt, dewyl het tay is, niet scheurt, en in zee-water durabel.

De *Baleyners* maken uyt de ligte houten, haare ploegen tot de schare, in plaats van yzer nemenze het harde hout van *Sagueer-bomen* met een weinig yzer beslagen. Zo werden ook de jocken daar van gemaakt, waar mede zy haare *Buffels* inspannen.

Boven is gezegt, dat zyn bloeytyd hier in Amboina in de maanden October en November is, 't welk hier *Lente-maanden* zyn, maar op andere Eylanden in tegendeel in de Maand Maart, en de vruchten werden in July ryp, dewyl 't aldaar een andere *Mousson* maakt.

Rumphius heeft in het *Aanhangzel* dit'er bygevoegt.

In *Hort. Malab. part. 4. Fig. 37.* werd by genaamt *Vidimaram*. *Portugeesch* *Fruta d'Entrude*. *Duytsch* *Kleefpruymen*, aldaar alleen met dat onderscheid, dat de *Malabaarze* grooter en langwerpiger beschreven werden, en by deze *Inlanders* niet gebruykelyk zyn, nog tot de kost, nog tot *Atsjar*.

Tabula Nonagesima Septima

Ramum exhibet arboris glutinosæ *Daun Candal* dictæ.

OBSERVATIO.

Hæc est Sebesten Offic. *Dal. Pharm. p. 424.* & Sebesten domestica. C. B. P. 446. *Prosp. Alp. de pl. Ægypt. p. 130.* Myxon & Sebesten *Dod. p. 1262.* & *Prunus Malabarica* fructu racemoso, calice excepto *Ray Hist. pl. p. 1563.* estque *Cordia* foliis subovatis, ferrato-dentatis. *Linn. H. Cliffort. p. 63.* ubi reliqua inveniuntur Synonyma & auctores.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Bancudus angustifolia. Bancudu Lakki Lakki.

B*Bancudus* duplex est, prima vulgatissima est angustifolia, quæ mas habetur: Altera est latifolia seu femina, forma autem non multum differunt; quum vero diversum præbeant usum, cuique singulare tribuemus caput.

Bancudus angustifolia mediocris est arbor; recto adfurgens, sed gracili trunco, ejus rami sunt lenti, inferius rotundi, superius quadrati, virides, ac quodammodo in ampla divisi genicula, interstitia vero bifulca sunt, foliaque bina sibi sunt ad genicula cruciatim opposita, ita ut bina paria crucem forment, non autem semper certum hunc ordinem observant. Vulgaris sunt formæ, octo novemque pollices longa, binos & tres lata, sensim acuminata, ac Lansii foliis quodammodo similia, superne obscure viridia & glabra, paucis incurvis costis distincta, saporis amaricantis & ingrati.

Ex foliorum alis viridia excrefcunt capitula, forma strobulorum Pini, magnitudine Prunorum, quæ ex meris verrucis videntur composita, quævis autem verruca papillam refert, ad basin irregulariter pentagona est, superius vero capitulum albicat, & foraminulo notatum est. In cujusvis apicè longum, angustum, & albicans erigitur petalum, in summo latissimum instar remi, atque etiam simul aliud albicans capitulum, quod sese aperiens flosculum exhibet ex quinque, rarius ex sex albis minoribus petalis constructum, in cujus centro totidem brevia locantur stamina, petala ista oblique & extrorsum flexa posita sunt uti in *Papayæ* floribus, cum quibus hi flores multum conveniunt, licet multo sint minores. Superiora ista petala remiformia remanent, licet flos adpositus decidat, uti &, antequam flores progerminent, excrefcunt, atque capitulum undique squamosum seu radiatum constituunt; hoc vero dein excrefcit ex rotundo oblongum, formam referens *Nucis Juglandis*, quæ a gluma depurata est, estque plerumque viride & durum, sensim vero flavescit, ac squamæ decidunt, colorem servans maturarum *Uvarum*. Sub quavis autem verruca intus locatum est officulum fuscum uti in *Malis Cydoniis*, restansque caro aromatica est, saporis austeri & amaricantis.

Arboris lignum albicat seu flavescit circa cor, in inferiore trunci parte rubet, estque satis durum & lentum. Radices interne magis rubent, uti & ipsarum cortex ab interiore parte: Folia, fructus, cortex, omnesque hujus arboris partes recentes abruptæ vel abrasæ peculiarem fundunt odorem non quidem ingratum, sed ad recens fœnum adcedentem. Fructus non edulis est, excepto apud silvestres *Ceramenses*.

Nomen. Latine *Bancudus angustifolia*. Malaice *Mancudu* & *Bencudu Lakki Lakki*. Ternatice *Comi Comi*, Baleyice *Tiba*. Amboinice *Nenu Kiri* & simpliciter *Nenu*. Macassarice *Beugcudu*. Javanice *Wangcudu*.

Locus. In cunctis crescit silvis, potissimum vero circa loca maritima in *Moluccis*, & *Amboina*, in occidentalibus insulis minus nota est.

Tom. III.

Usus.

De zeven- en negentigste Plaat

Vertoont een Tak van de kleeverige Boom *Daun Candal* genaamt.

AANMERKING.

Dit is de Sebesten in de Apotheken van *Dale* in zyn *Pharm. p. 424.* en de tamme Sebesten van C. B. in zyn *Pharm. p. 446.* en van *Prosp. Alp. de pl. Ægypt. p. 30.* de Myxon en Sebesten van *Dodon. p. 1262.* en de *Malabaarsche Pruyboom*, met vruchten en trosfen, die op een kelk staan van *Ray* in zyn *Hist. pl. p. 1563.* en is de *Cordia* met rondachtige getande of gezaagde bladen van *Linn.* in de *Hortus Cliffort. p. 63.* alwaar de overige benamingen en Schryvers aangehaalt werden.

XIII. HOOFDSTUK.

Naauwbladige Bancudie-Boom.

B*Bancudus* is tweederley, het eerste 't gemeenste of smalbladige, 't welk men voor het manneken boud. Het tweede is 't breedbladige of wyfken; zy zyn aan gedaante niet veel verschillende, doch derwyl zy een verscheyden gebruik hebben, zullen wy yder een byzonder Kapittel geven.

Bancudus angustifolia of smalbladige, is een middelmatige boom, met een regten dog niet dikken stam, de takken zyn taay, agter rond, voor vierkant, groen, eenigzints in wyde leden verdeeld, de tusschen-plaatzen hebben aan de twee zyden een voorn, de bladeren staan in knien 2. en 2. tegen malkanderen, en maken met het volgende paar een kruys, doch houden geen precieze order. Zy zyn van gemeen fatzoen, 8. en 9. duymen lang, 2. en 3. breed, allengskens toegespitst, en de Lanze bladeren eenigzints gelyk, boven donker-groen, en glad, met weinige kromme ribben, en onlieffelyk van smaak.

Uyt den schoot der bladeren komen groene bolletjes voort, in de gedaante van *Pyn-appels*, en de grootte van *Pruymen*, die van enkele vratten zamengezet zyn, yder wrat gelyk een tepeltje, aan den voet vyfkant, 't bovenste hoofdeken is witachtig, en heeft een klein gaatje. Op 't hoofdeken draagt ieder een lang, smal, en witachtig blaadje, na voren toe breedst, als een riem, en daar by nog een wit knopje, 't welk hem openende, vertoont een bloempje, van 5. of zelden 6. witte kleene blaadjes gemaakt, nevens zo veel korte draadjes in de midden, de blaadjes staan ook wat scheef, en uytwaarts gekromt, gelyk aan de *Papayæ*-bloempjes, met dewelke deze zeer overeenkomen, hoewel ze veel kleender zyn. De voorste blaadjes of riempjes blyven staan, al is 't nevenstaande bloempje afgevallen, gelyk ze ook voor de bloempjes wytkomen, en het bolletje rondom geschubt of gestraalt maken, 't zelve word daar na groot, uyt den ronden langwerpig, in de grootte van een *Okker-nood*, die van de bolster berooft is, blyft meest groen en hard, ten laasten word het geelachtig, en de schubben vallen af, behoudende de couleur van rype druiven. Binnen onder yder wrat leyd een harde bruyne steen, als in de *Quee-appels*, en 't resterende vleesch is kruidachtig, van smaak wrang, en wat bitter.

Het hout is witachtig of bleek-geel omtrent het hart, in den ondersten stam trekt het na den roden, matig hard en taay. De wortelen van binnen zyn nog roder, gelyk ook haar schorse aan de binne-zyde; bladeren, vruchten, schorse, en wat men van dezen boom verscb afbreekt, of wryft, heeft een byzonderen reuk, juist niet moeyelyk, echter na verscb booy trekkende. De vrucht is niet eetbaar, behalven by de *Wilden* op *Ceram*.

Naam. In 't Latyn *Bancudus angustifolia*. Op *Maleys* *Mancudu* en *Bencudu Lakki Lakki*. Ternaats *Comi Comi*. Baleyts *Tiba*. Amboinisch *Nenu Keri*, en slegts *Nenu*. Macassaars *Beugcudu*. Javaans *Wangcudu*.

Plaats. Het wast in allerhande bosschen, doch lieft omtrent de Zeekant, in de *Moluccos* en *Amboina*; in de *Westerse Eylanden* is het minst bekend.

V 2

Gebruik.